

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Beregsana”, „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare”
Miercurea, „Cassa de păstrare” Seliște, „Chioreana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economia”
Cohalm, „Economul”, „Făgețana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Grănișterul”, „Hațegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Iulia”, „Lipovana”,
„Lugoșana”, „Lucașfântul”, „Mercur”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”,
„Patria”, „Plugarul”, „Poporul”, „Racoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Selăgeana”, „Sentinela”, „Silvania”, „Someșana”, „Steaua”,
„Timișana”, „Ulpiana”, „Unirea”, „Victoria”, „Vlădeasa”, „Zărandeana” și „Zlătneana”.

Prețul de prenumerare:
pe 1 an K 12—, pe 1/2 an K 6—.

DIRECTOR
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul VI.

Sibiu, 4 Iunie 1904.

Nr. 23.

Chestia pregătirii specialiștilor în toți ramii agriculturii.

Au trecut timpurile patriarhale cu părțile lor bune și rele. O eră nouă le-a luat locul. Idei nouă, organizări diferite cu totul de cele vechi s'au validat și se validează neîntrerupt pe toate terenurile. Alți factori, cu alte pregătiri, pun la cale roata lumii.

Ceea-ce se petrece pretutindeni în țările civilizate și în cele pornite spre civilizațiune a început în unele privințe să se petreacă și la noi.

Odinioară preotimea noastră era cu totul lipsită de școală în sensul de ați al cuvântului. Mai târziu ea beneficia și de puțină școală, și așa treptat a fost tot mai bine pregătită pentru chemarea sa. Nu preste mult timp, și nu se va mai găsi preot românesc, care să nu fi făcut examenul de maturitate și studii de specialitate în toată regula. E generală tendința de a se da predicii rolul, care i-se cuvine, și aceasta — fără pregătiri îndestulătoare în școală — nu se poate.

Ceea-ce s'a întâmplat cu clerul, s'a întâmplat mutatis mutandis și cu calificarea celorlalți factori cu un rol oare-care în conducerea vieții publice.

Invetătorimea, odinioară aproape fără pregătire de carte, ați trebuie să facă 4 clase ale unei școale medii și deosebit un curs special de 4 ani.

Notarii comunli, în timpuri nu îndepărtate erau mulți cu cunoștințe câștigate numai în școale sătești, alții cu câteva clase ale unei școale medii și cu ceva praxă. Ați trebuie să absolveze și ei cel puțin 6 clase ale unei școale medii, să facă un curs teoretic de un an și practică îndeajuns. Pentru ei încă se cere calificatiune tot mai intensivă și mai temeinică.

Ceea-ce vedem, că s'a întâmplat cu factorii direct conducători ai comunelor, s'a întâmplat cu toți factorii conducători ai vieții publice.

Cu ridicarea nivelului cultural al numiților factori a început să se ridice pe încetul și nivelul cultural al masei poporului; căci în școalele poporale bine conduse multe lucruri bune se învață și prin învățarea cetitului și scrierii se dă poporului cel mai însemnat mijloc de a putea înainta în cultură. De altă parte predica începe să aibă și ea rol tot mai însemnat.

Constatănd aceste fapte îmbucurătoare pentru înaintarea poporului nostru și că — pe lângă un cler inferior și superior și pe lângă un corp învățătoresc relativ bine pregătit, ne-am provădat și cu o ceată fru-

moasă de profesori, advocați, medici etc., — nu putem să ascundem nedumerirea ce avem asupra faptului, că atât de puțin am făcut până acum în alte direcțiuni și pentru scopuri, cari se impun nu mai puțin decât cele amintite până acum.

Ne-am creat conducători mai mult pentru trebuințele spirituale și morale ale poporului, căci preotul și învățătorul aparțin acestei categorii, dar am neglijat aproape total creșterea factorilor, cari să stăruie pentru ameliorarea situațiunii materiale a poporului. Aceasta neglijență începe să se resimtă la tot pasul. Poporul s'a înmulțit și nu-i mai ajunge câștigul ce rezultă din agricultura purtată după sistemul deja de mult învechit. Astfel sărăcia crește vedând cu ochii, poporul începe a intra în curente primejdioase și a emigra.

Pe întinsul nostru teren economic, vedem lipsuri mari și trebuințe ardătoare, vedem lipsă aproape totală de organizare și de procedură cu sistem pentru crearea unei situațiuni mai favorabile.

Pe terenul agricol, unicul care susține întreagă suflarea românească din această țară, ameliorări nu se fac și nu se pot face. Ne lipsesc aproape total specialiștii, cari singuri ar putea să aducă îmbunătățiri în diferiții rami ai agriculturii.

Da, avem trebuință urgentă de a ne crește specialiști pentru toți ramii agriculturii: agronomi trecuți prin Academia agricolă și inzestrați cu cunoștințe practice, baremi câte unul în fie-care comitat locuit de Români, apoi agronomi creșcuți în școalele medii de agricultură, cum și de cei creșcuți în școalele inferioare, mai departe grădinari, viieri, etc. Invetătorii să-i calificăm și în privința economică și școalele de repetițiune să le prefacem în școale economice practice.

Trebuie deci să stăruim înainte de toate, ca pe lângă institutele de învățământ din centrele noastre culturale: Arad, Beiuș, Blaj, Brad, Brașov, Caransebeș, Lugoj, Năsăud, Orade, Sibiu, etc., să avem specialiști în științele și practica agricolă, care să bage duch în tinerime și să poată propovedui cunoștințele de agricultură la poporul din comunele învecinate.

Altă parte va trebui plasată pe lângă institutele noastre financiare. Prin bună înțelegere și prin solidaritate institutele noastre ar putea ținea împreună câte un specialist, care să conducă câte o fermă model în fie-care comitat și pe lângă aceasta să țină prelegeri în comunele de pe teritoriul comitatului.

Altă parte ar trebui plasată în serviciul „Asociațiunii”. Dacă numărul membrilor „Asociațiunii” s'ar sporii după cum cer interesele poporului nostru, mult s'ar putea face și în această direcțiune.

Cum ne-am putea crește un contingent de tineri agricoli?

Răspundem: tocmai așa cum ne-am crescut și ne crescem mulțime de tineri pentru alte cariere „cu ajutorul stipendiilor“.

Nu e trebuință să o spunem, că din sutele de stipendii ce se conferesc an de an din fundațiunile noastre abia partea cea mai minimă este consacrată în scopul pregătirii de specialiști pe terenul economic, indeosebi pentru cel agricol. Și totuși, cum am mai spus, agricultura — așa primitivă cum se face — e și astăzi pentru noi aproape unicul izvor, singurul ram economic care ne susține, după-ce meseriile, industria și comerțul sunt încă tot în fașe.

E deci timpul suprem să ne apropiem de țeranul nostru prin specialiști agricoli, să lecuim boalele de cari suferă agricultura noastră. să deschidem izvoare noue de câștig, și astfel să introducem o eră de adevărat progres pentru agricultorul român.

Trebue să fim convinși, că fără specialiști regenerarea aceasta pe terenul agricol nu e cu putință.

Astăzi nu mai e cu putință să se propage religiozitatea și moralitatea fără preoți pregătiți la perfecție pentru chemarea lor. Nu e cu putință răspândirea instrucțiunii și educațiunii în masele poporului fără învățători binecualiificați. Nu mai e permis să devină cineva profesor, avocat, medic, inginer, etc. fără *pregătiri temeinice speciale*. Și tot așa se cer anumite pregătiri speciale pe terenul industrial și comercial. Da, pentru-că în stadiul la care omenirea a ajuns în timpul de față toate ocupațiunile omenesci s'au specializat, și fără pregătiri speciale temeinice omul nu mai e capabil să învingă greutățile multe și mari ale luptei de existență și ajunge peritor de foame.

Pentru nemiloasa luptă de existență țeranul nostru nu e indetul pregătit. Mulți dintre ei au ajuns să nu mai aibă nici cele mai indispensabile mijloace de traiu, au ajuns să nu mai poată trăi în comuna, în care a trăit neam de neamul lor. Și numărul lor crește mereu, crește numărul oamenilor fără căpătăiu, numărul celor-ce trebue să ia lumea în cap.

O cauză de căpetenie a acestei decadente este fără îndoială lipsa de pregătire indetultitoare a țeranului pentru chemarea sa. Ne-au lipsit până acum aproape total oamenii specialiști pe terenul agricol. Și numai acești oameni vor pute să dea direcțiune sănătoasă dezvoltării agriculturii noastre și să creeze o situațiune materială mai favorabilă pentru țeranul nostru.

Numărul agricultorilor actuali din Ungaria, pregătiți în școale de specialitate, se evaluează la 10,000. Toți aceștia, — fie că își lucrează moșia proprie, fie că sunt angajați a conduce moșiile altora, sau că îndeplinesc alte roluri în dezvoltarea economică a țării, ca profesori, conferențieri, etc., — toți deardindul îmulțesc puterea de producțiune a țării și bunăstarea ei.

Durere numai, că noi Românii și în acest punct mai nu avem reprezentanții nostri, căci din cei vr'o 10,000 de agricoli care pregătiri speciale, e întrebare: sunt vr'o 20—30 români?

Cum vedem, situațiunea noastră pe terenul agricol — singurul pe care am putea însemna și noi ceva — este destul de nefavorabilă. Specialiștii ne lipsesc, fără de ei lucrările de organizare nu se pot face, și astfel ne învîrtim într'un cerc vițios, fără speranță de a eși din el.

Să ne crescem deci fără amânare specialiști pe terenul agricol și să-i plasăm în modul arătat. Astfel ni-se va da posibilitatea de a crea stări nouă mai fa-

vorabile și de a ne organiza temeinic în ce privesce agricultura, anume vom avé cine să înființeze și conducă cu pricepere:

- însoțirile de producțiune și valorisare;
- impământenirea ramilor mai noi agricoli;
- introducerea pretutindeni a mașinilor agricole;
- îmbunătățirea raselor și sporirea numărului animalelor domestice;
- introducerea plantelor de nutreț și, pretutindeni, unde numai se poate, a stabulațiunii raționale;
- ridicarea pomiculturii și cultivarea legumilor;
- replantarea viilor;
- cultivarea stupăritului rațional;
- cultivarea mătasei;
- îngrășarea artificială a pământului;
- regularea cursurilor de apă și în legătură cu aceste udarea fânațelor și pășunilor, etc., etc.

În fine fără de specialiști agricoli devin iluzorii ori-ce dorințe și propuneri firme de a înființa ferme model și școale de agricultură. mai departe de a introduce în mod sistematic prelegerile agricole împreunate cu demonstrațiuni practice, de a studia condițiile de existență și producțiune ale țeranului și alte multe.

Deci chestia pregătirii specialiștilor în toți ramii agriculturii a devenit la noi o chestie de prima ordine. Ea trebue ținută prin urmare neîntrerupt la ordinea zilei, stăruind toți din toate părțile pentru realizarea ei.

S.

Responsabilitatea comitetului de supraveghiere.

(Pedeapsa în cas de neconvocare a adunării generale).

Alinea primă și punctul 2 al §-ului 221 al L. C. prevede următoarea pedeapsă:

„Cu amendă până la K 2000 se vor pedepsi: 2. Organul obligat a convoca adunarea generală, dacă nu o convoacă pe aceasta în fie-care an“.

Aceasta dispoziție a legii se interpretează de regulă astfel, că pentru neconvocarea adunării generale se pot pedepsi numai membrii direcțiunii, respective licuidatorii, fiind-că statutele pe aceștia îi obligă la convocarea adunării generale; pe când comitetul de supraveghiere conform aliniei ultime a §-ului 195 nici nu se poate obliga la aceasta. Dacă vom analiza însă dispoziția citată a legii și vom pătrunde în spiritul ei d'abea vom rămânea în dubiu că membrii comitetului de supraveghiere pentru neconvocarea adunării generale încă pot fi pedepsiți, și anume în acel cas, când contrar aliniei 3 a §-ului 195 a L. C. negligă a convoca adunarea generală, atunci, când aceasta este *numai* datorința organului de control. În dispoziția citată a legii adecă se vorbește *despre organe obligate a convoca adunarea generală*; dar în alinea 3 a §-ului 195 însăși legea obligă comitetul de supraveghiere la convocarea adunării generale în cas când observă acte contrare legii ori statutelor, sau neglijențe ori abuzuri contrare intereselor societății. Prin urmare comitetul de supraveghiere încă se ține de organele obligate a convoca adunarea generală și încă cu atât mai mult cu cât aceasta o pretinde însăși legea.

Obiecțiunea că după intențiunea legii, punibili ar fi cei obligați numai în cas de neconvocare a adunării generale *anuale*, încă nu se poate face, pentru-că dacă comitetul de supraveghiere observă ilegalități, neglijențe ori abuzuri și totuși întrelasă a convoca adunarea generală pentru delăturarea relelor, prin aceasta poate

causa societății și creditorilor societății daune cu mult mai mari, decât s'ar putea naște când nu s'ar convoca adunarea generală anuală. Aceasta se poate susține cu atât mai vârtos cu cât în cas când direcțiunea nu ar convoca adunarea generală ordinară în termenul statutar, acționarii pot usa de dreptul ce le este garantat în § ul 178 al legii și pot convoca adunarea generală eventual și cu intervențiunea tribunalului competent; dar nu o pot face aceasta atunci când subversează abuzuri cunoscute numai de comitetul de supraveghiere și organul acesta întrelasă a-și împlini datorința.

Este adevărat ca următoarea expresiune a dispozițiunii penale citate: „Dacă nu o convoacă (adunarea generală) cel puțin odată pe an“, face confuziune și dă ansă la interpretarea acestei dispozițiuni în sensul că punibilă este numai neconvocarea adunării generale ordinare; dar noi cu toate aceste totuși credem că acestei dispozițiuni a legii trebuie să i-se dea interpretarea de sus și că expresiunile citate s'au luat în lege numai pentru a releva în special obligământul referitor la convocarea adunării generale anuale.

Prin urmare membrii comitetului de supraveghiere încă pot fi pedepsiți cu amendă până la K 2000 dacă în casurile cuprinse în alinea 3-a §-lui 195 a L. C. întrelasă a convoca adunarea generală și deoarece § 195 nu fixează termenul, adunarea generală trebuie convocată în interval de un an.

După-ce faptul că comitetul de supraveghiere nu și-a împlinit datorința semnalată, nu poate ajunge la cunoștința tribunalului pe cale oficială, procedura penală se poate porni numai pe baza arătării celor interesați. După ce mai departe comitetul de supraveghiere este obligat a convoca adunarea generală numai dacă constată acte contrare legii ori statutelor sau întrelăsări ori abuzuri contrare intereselor societății, membrii comitetului de supraveghiere se pot pedepsi numai dacă e dovedit de ajuns, că de fapt au subversat acte pentru cari trebuia convocată adunarea generală și comitetul de supraveghiere a avut cunoștința de ele.

Despre termenele de plată.

Sub acest titlu dl Gr. Pătrășcoiu publică un articol care va fi de interes și pentru cercurile conducătoare ale băncilor noastre, și pe care îl reproducem în următoarele:

„Una din chestiunile cele mai importante din întreg mecanismul funcționării băncilor populare, este de sigur stabilirea termenelor de plată.

În lupta pentru principii, ce a avut loc între cele două sisteme de bănci populare germane — raiffeisenian și schulzist — această chestiune a prilejit o polemică celebră care a durat 7 ani (1869—1876), adevărată întreaga perioadă cunoscută în istoricul băncilor populare germane sub numele de „*cearta sistemelor*“.

Desigur, pentru lumea noastră. o atare problemă ar fi prea banală și n'ar putea provoca o discuție nici de câte-va momente, de cum să o preocupe ani de zile... Totuși, nu se poate dice că băncile o pricep de ajuns și că deci trebuie scoasă din domeniul discuțiilor teoretice.

A stabili științificește o normă, o lege, după care să se călăuzească conducătorii băncilor când e vorba de fixarea scadențelor, credem că e folositor din toate punctele de vedere, e folositor atât pentru bănci cât și pentru datornicii lor.

Pentru a stabili acea normă, e nevoie să ne referim nu atât la discuția ce s'a urmat între reprezentanții celor două sisteme germane, cât mai ales la practica și experiența pe care au făcut-o ele. Vom vedea atunci motivele pentru care unele procedează într'un chip și altele în altul; vom mai vedea apoi dacă aceleași motive pot fi ținute în seamă și de fragețele noastre bănci.

Cu privire la termenile de plată, băncile germane procedează în două feluri: Băncile *schulziste* acordă împrumuturi *numai pe termene scurte*, de regulă 3 luni; se poate însă acorda o amânare sau două dar numai în anumite casuri extrem de grele pentru datornic.

Băncile *raiffeiseniane* au două feluri de termene:

- a) *termene scurte*, până la 1 an (cu posibilitatea amânării până la 2 ani în total), și
- b) *termene lungi*, de 1 an până la 5 și chiar 10 ani. Se pot acorda împrumuturi, în mod excepțional, și peste 10 ani, însă numai cu aprobarea adunării generale.

Va să dică, cu privire la achitarea împrumuturilor, caracteristica sistemului schulzist sunt termenile scurte, iar a celui raiffeisenian termenile lungi.

E important a se ști dacă procedeul cu „termene de plată lungi“ este mai avantajios decât cel cu termene scurte. Și dacă e mai avantajios, pentru ce nu a fost adoptat și de băncile lui Schulze, așa cum ale lui Raiffeisen a admis termenile scurte alături de cele lungi.

Fixarea termenelor e în legătură directă cu scopul pe care o bancă îl urmărește; nu se poate pretinde deci ca o bancă care urmărește câștig bănesc mare din operațiunile ei, să împrumute pe termene lungi; tot așa nu e de admis ca banca care are scopul de a ridica economicesește pe datornic să-i ceară banii împrumutați într'un interval de timp atât de scurt în cât capitalul să nu se poată reproduce.

În realitate, atât băncile schulziste cât și cele raiffeiseniane au căutat să-și divizeze afacerile în așa chip în cât să poată trage cel mai mare folos posibil. Și cum folosul urmărit de băncile lui Schulze constă în obținerea de câștiguri bănesce cât mai mari, firesc că termenile lungi ar fi stânjinit repede circulația a capitalului rulant și deci trecerea lui prin cât mai multe mâni, ar fi limitat operațiunile anuale și astfel câștigul net ar fi fost mult mai mic. Și cum prosperitatea băncilor schulziste se socotesce în raport cu valoarea câștigului net și prin urmare cu mărimea dividendelor, iarăși e firesc lucru ca mijlocul cel mai preferabil pentru ele să fie acela care procură *câștigul cel mai mare în timpul cel mai scurt*, adevărat o cât mai mică distanță între scadențele diverselor creanțe ce ar avea cu datornicii lor.

Dar mai este și un alt motiv tot atât de valoros.

Populațiunea căreia se adresează direct aceste bănci, și care constituie aproape totalitatea membrilor lor, fiind alcătuită din orășeni și târgoveți, achitarea împrumuturilor la 3—6 luni e foarte ușoară, întru cât datornicii — fie ei funcționari, comercianți ori industriași — primesc plata muncii lor lunar și de multe ori quenzanal. Deci pentru aceștia e mult mai ușor să contracteze împrumuturi mici cu scadențe scurte ca să le poată achita la luarea lefei ori în rate dese. Nu tot așa este când e vorba de o populațiune agricolă și de împrumuturi mari. Împrumuturile mari nu pot fi plătite la termene scurte, decât repartizându-se în rate la epoce fixe și convenabile.

Acest din urmă procedeul îl întrebunțează numai băncile lui Raiffeisen; ale lui Schulze sunt în imposibilitate de a-l adopta, de oare-ce pe de o parte e în uzul lor de a face operații cât mai dese, mai multiple

și cu cât mai multe persoane. iar pe de altă parte, nu pot acorda sume mari de odată, fiind-că nu cunosc bine solvabilitatea solicitatorilor, nici însușirea de buni platnici ce ar avea-o. Aceasta provine de acolo, că instituțiile schulziste nu limitează cercul lor teritorial (raza), ei primesc ca membrii pe toți câți ar voi să se înscrie, să plătească taxa de intrare, cotizatiile și să-și ia obligațiunile impuse de lege și statut.

Cum aceștia pot locui în diferite târguri și sate, nimeni nu le poate cunoaște exact situația și deci solvabilitatea lor față de bancă este tot-deauna dubioasă. Pe de altă parte în târguri, unde capitalul imprumutat se întrebuintează mai mult în comerț și industrie, solvabilitatea se pierde mult mai ușor și mai repede; așa în cât cele 3 luni sunt calculate și ca un interval pentru care se poate garanta stabilitatea solvabilității celui imprumutat.

În legătură cu aceasta stă motivul invocat de Schulze cum că pentru împrumuturile pe termene lungi e greu de găsit „garanți”, căci nu ori cine îndrăznește să ia asupra-și o cheazășie pe un șir îndelungat de ani. Același lucru s'ar putea spune și despre băncile Raiffeisen dacă ele nu s'ar baza pe populația rurală a cărei solvabilitate nu se schimbă de pe o zi pe alta căci e întemeiată pe proprietatea imobiliară.

Comerțul și industria din târguri și orașe sunt ocupațiuni în cari persoanele — garant și datornic — se cunosc ocașional, se apreciază mai mult după marfa din prăvălie și după reputația firmei; nu sunt uniți prin legături de rudenie, de prietenie intimă, de vecinătate, etc., — moștenite din tată în fiu. Solvabilitatea țeranului e socotită după valoarea averii imobiliare și mobiliare, dar se au totdeauna în vedere și calitățile lui morale precum și legăturile dintre datornic și garant; de aceea ea nu e supusă atât de mult oscilațiunilor și încă într'un timp prea scurt.

Din aceste considerațiuni, cum și din aceea că datornicul se mișcă sub ochii administrației băncii și sub ai garantului, termenele lungi nu prezintă nici o piedecă pentru găsirea garanților. În realitate lucrurile stau așa: garantul în băncile raiffeiseniane este de cele mai multe ori o rudă ori un prieten al datornicului; ca atare ia ușor asupra-și cheazășia și dreptul de a supraveghea pe datornicul pentru care a garantat; îngrijesce de punctuala achitare a ratelor, îndeamnă, sfătuesce, amenință când e nevoie, etc.

Apoi cum lungimea termenelor este o ușurare pentru achitarea datoriei, însăși garantul are prin aceasta o asigurare că datornicul se va putea achita la timp. Din acest punct de vedere, tocmai prescurtarea termenilor poate fi o piedecă pentru găsirea garanților, de oare-ce mai cu greu s'ar putea achita o datorie mare într'un timp scurt.

În afară de aceasta, băncile lui Raiffeisen nu lasă toată grija pe garant, ci veghiază însă-le prin organele administrative și controlează pe debitor.

Ori-cât de mare ar părea răspunderea garanților față cu băncile, nu trebuie ignorat, ceea ce este esențial în sistemul raiffeisenian, că legăturile dintre membrii se bazează în prima linie pe ideia iubirii de aproape și numai în a doua linie pe interese materiale. În băncile schulziste, legătura dintre garant și datornic este mai mult de natură materială, — e o reciprocitate de servicii.

Scopul băncilor raiffeiseniane nefiind câștigul bănesc, ci numai înlesnirea creditului micului producător, ele n'au nici un interes ca să facă operații cât mai dese, să pună termene scurte ca să reproducă cât mai de multe-ori capitalul pe an. Ținta lor este să spri-

jinească pe cultivători în însăși meseria lor, nu să le ofere câștiguri bănesci; dimpotrivă lupta cu străjnicie contra tuturor speculațiunilor bănesci, fie ele private, fie sub formă de instituțiuni de credit ale statului ori ale capitaliștilor.

Avându-se în vedere sprijinirea intereselor agricultorilor, Raiffeisen a căutat să le ofere toate avantajele posibile pentru progresul și dezvoltarea lor economică și morală. Astfel se explică pentru ce a introdus în sistemul său de bănci termenul de plată mai lungi. Introducerea termenelor lungi este rezultatul unei experiențe făcută în primele timpuri când își alcătua sistemul.

Dr. Müller, un bun cunoscător al doctrinei lui Raiffeisen, spune că „băncile din acest sistem au împrumutat la început și numai pe termen de 3 luni, dar experiența a dovedit, că împrumuturi pe termene așa scurte și chiar până la 1 an se făceau prea puține, iar în numele băncii nu s'au făcut de loc. Aceasta din motiv, că amortisarea capitalului băgat în întreprinderi agricole se face mult mai încet. Agricultorul poate să reproducă capitalul numai odată în an, ba în multe ramuri de industrie anexe nu se reproduce decât la 3—4 ani și chiar mai mult¹⁾”.

Având în vedere regulile după care trebuie să se calculeze casa de amortisare a unui capital plasat într'o întreprindere agricolă ori industrială, Raiffeisen a trebuit să prevadă și termenul de plată mai lungi alături de cele scurte; căci acordarea de împrumuturi numai pe termene scurte în care cota de amortisare să nu se poată obține, ar fi de mic folos practic și ar prileji o datorie care nu se poate plăti în mod normal din fructificarea capitalului împrumutat.

Plantarea unei grădini de pomi, de pildă, defrișarea unor păduri, curățirea și ameliorarea unui teren, facerea de șanțuri și puțuri, cumpărarea de vite pentru muncă, de măsuri și instrumente agricole, construirea de acareturi, etc., — toate acestea sunt operațiuni care reclamă capitaluri mari ce nu pot fi amortisate anual decât în parte.

Iată motivul termenelor lungi și al ratelor.

Trebuie să se țină seamă de întrebuintarea capitalului împrumutat și să se calculeze termenul de plată după cota de amortisare.

Norma după care se stabilesc termenul de plată la băncile raiffeisen o dă întrebuintarea capitalului împrumutat. Ratele nu depășesc, de regulă, cota de amortisare a capitalului băgat în întreprindere, iar scadențele (termenul de plată) se fixează totdeauna la epoca în care plata e ușor de făcut.

Cu alte cuvinte, mărimea ratelor nu trebuie să depășească partea amortisabilă în acel an din capitalul plasat și pe cât e posibil să egaleze acea cotă. Cu acest mijloc nu se îngreunează de loc poziția datornicului, căci ratele sunt atunci reproducerea treptată a capitalului și nu un surplus de cheltueli pe cari cultivatorul să le plătească pe deasupra.

Întru cât privește termenul de achitare a ratelor, se are tot deauna în vedere epoca în care țeranii sunt mai înlesniți de bani, acea epocă nu poate fi una și aceeași pentru toate băncile, ci diferă de la regiune la regiune. În general, timpul cel mai potrivit este cel care urmează imediat după adunatul recoltei. Atunci țeranii vând prisosul ce obțin din produsul muncii depusă în campania aceluși an și plătesc cu ușurință ratele. Ca dată normală, Raiffeisen recomandă

¹⁾ Dr. Fr. Müller: Die geschichtliche Entwicklung des landwirtschaftlichen Genossenschaftswesens in Deutschland; pag. 62. Leipzig, 1901.

a doua jumătate a lunii Novembre. Amânările nu sunt de loc recomandabile; amânându-se datoria până la anul viitor achitarea devine din ce în ce mai grea și chiar imposibilă prin acumulare, iar banca este nevoită să recurgă la mijloace de constrângere.

Că termenele scurte nu corespund nevoilor agricole ale țăranilor și economiei rurale în general, și că la băncile schulziste, în forma cum au fost concepute, nu sunt proprii împrejurărilor de la țară, este în afară de ori ce îndoială. Aproape toți criticii — chiar partizanii cei mai puțini obiectivi ai lui Schulze — au recunoscut că mai ales din pricina termenelor de plată scurte, băncile schulziste nu pot aduce foloase decât populației urbane, iar unde au pătruns la sate, ori au fost nevoite să împrumute pe termene lungi, ori au acordat prelungiri și amânări de rate.

Amânarea ratelor nu poate fi privită de cât ca o corectare a procedurii cu termene scurte. În timpul din urmă, practica cu prelungirile s'a generalizat, așa că ea reprezintă un mijloc corespunzător termenelor lungi din sistemul Raiffeisen. Acest mijloc desigur, e inferior din toate punctele de vedere procedurii lui Raiffeisen și credem că e mult mai bine de a se alege de la început o dată potrivită la care împrumutul să poată fi achitat.

Ca concluziuni precisăm:

1. Termenele lungi sunt indispensabile pentru toate băncile cari vor să corespundă nevoilor populației rurale.

2. Termenele scurte sunt necesare ori de câte ori va fi nevoie să se împace nevoile momentane ale membrilor.

3. Termenele trebuie fixate avându-se în vedere amortizarea capitalului împrumutat și nici decum în mod arbitrar. Când amortizarea se poate face în timp scurt să se prefere termenele scurte, iar în cazul când ea reclamă vreme mai îndelungată, să se prefere stingerea împrumuturilor în mod treptat prin plăți de rate.

4. Ratele să nu fie mai mari decât cota de amortizare a capitalului, corespunzătoare timpului ce va trece de la contractarea împrumutului până la fie-care scadență în parte.

Aceasta ar fi o normă potrivită, științificesce stabilită, pentru toate băncile, fie ele în regiunile dealurilor, fie în satele de la șes. Nici un alt criteriu nu poate să ne servească mai bine ca să resolvăm chestiunea termenelor de plată.

JURISDICȚIUNE.

Deciziuni ale forurilor judiciare superioare referitoare la societățile pe acțiuni.

Tribunalul are să examineze din oficiu deciziunile luate de adunarea generală.

(Tabla, Bpesta Nr. 5010/1877, 1990/1882 1990/1883; Curia Nr. 1199/1890).

[ad § 180 din l. com. ung.]

[Conferă și §§-ii 128 punct 4 și 221 p. 1 ai legii com.]

*

Procesul verbal al adunării generale dresat de un notar public reg., trebuie să'l subscrie presidentul și doi acționari, cari au participat la aceea adunare generală. Dacă statutele nu dispun altfel, dispoziția aceasta trebuie aplicată în mod analog și atunci, când procesul verbal nu-l dresază un notar public.

(Diposiția normată în § 96 al art. de lege XXXV ex 1874).

*

În cas de *urcarea capitalului social* noua emisiune a acțiunilor are să se facă în sensul §§-ilor 150 și cei următori întocmai ca la prima emisiune.

(Tabla, Bpesta Nr. 2385/1895 și Curia Nr. 368/1897) [ad. § 179 din legea com. ung.]

AFACERI DE ASIGURARE.

Riscuri exchise dela asigurarea contra focului. Adeseori se întâmplă că societățile de asigurare refuză a primi asigurarea unor anumite obiecte contra pericolului de foc cu motivarea, că riscul împreunat cu acele obiecte fiind prea mare, ele sunt preste tot exchise dela asigurare. Acest refuz nasce apoi de regulă nemulțămire în public, mai cu seamă atunci, când oferentul refuzat are deja și alte asigurări mai puțin riscate. Spre a preveni pentru viitor acest inconvenient și a satisface dorințele publicului, societățile de asigurare din monarhie au luat de curând, în comună înțelegere, hotărârea: *ca ofertele de asigurare contra pericolului de incendiu, refuzate de toate societățile, să le primească de aci înainte pe riscul comun al tuturor, având a se cere aceasta de la societatea, căreia i-s'a prezentat ofertul de asigurare în primul rând.*

†

AFACERI DE DARE.

Intabulara contribuțiilor și competențelor erariale până la suma de K 10.—. Prin ordinațiunea sa circulară Nr. 112, 601/903 dela 15 April 1904 ministrul de finanțe a luat dispozițiunea ca pe viitor restanțele de contribuțiuni directe și de competențe erariale, cari nu trec preste K 10.— să nu se mai intabuleze pe imobilele contribuabililor restanțieri, cum se făcea aceasta până acum pe baza § 91 al art. de lege XLIV din 1883 și anume fără nici o considerare la mărimea sumei și adeseori pentru restanțe de câți-va fileri. În motivarea sa ministrul se provoacă la faptul, că aplicând la timp toate mijloacele prevădute în lege, aceste mici pretensiuni erariale se pot incasa de regulă din averea mobilă a restanțierilor; afară de aceasta munca ce o cauzează atât organelor financiare, cât și autorităților cărților funduare cererea, ordonarea, efectuarea și stergerea intabularii nu stă în nici o proporție cu valoarea pretensiunii erariale și reține numai organele din cestiune dela alte agende mai importante.

Dispozițiunea ministerială de mai sus este în adevăr salutară și va scuti în viitor indeosebi poporul țăran de multe alergături pe la direcțiunea financiară, perceptorat și carte funduară și va simplifica și lucrul băncilor, neimpedecându-se acestea continuu de mici și numeroase sarcini erariale intabulate pe realitățile clientelei lor.

†

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 3 Iunie 1904.

Incordarea *pieței interne de bani*, semnalată și de noi în săptămâna anterioară, în săptămâna curentă, când cu drept cuvânt ne puteam aștepta din cauza ultimei la o urcare mai mare a etalonului, s'a redus din nou. Cererile de ultimo la banca austro-ungară s'au mișcat între margini foarte înguste, institutele celelalte încă au fost necesitate a părăsi rezerva de până aci. În urma acestor împrejurări discontul privat a scăzut în Viena dela $3\frac{5}{16}\%$ la $3\frac{1}{4}\%$, iar acum după ultimo sunt prospecte de a scăde și mai mult.

Pe piața internațională de bani abundența numărului s'a potențat în cursul acestei săptămâni, cu deosebire London și Paris innoată în bani; din care cauză cercurile normative calculează serios cu o scădere și mai mare a discountului pe aceste piețe, mai ales dacă cursul devisei Paris s'ar mai îmbunătăți. Discountul privat în Berlin a fost la ultimo $2\frac{7}{8}\%$, în London s'a redus până la $1\frac{7}{8}\%$, iar în Paris s'a mișcat între $1\frac{7}{8}\%$ — 2% .

AGRICULTURA.

Situațiunea agricolă.

Pentru Ungaria și România anul acesta se dovedește a fi un an în general *secetos*. În Sibiu și împrejurime nu am avut în tot timpul primăverii acesteia măcar o ploaie bună. Abia s'au scuturat puțin nourii în 2—3 rinduri.

Pășunile și livezile sunt arse; abia în umbră și în locurile tare umede a mai rămas puțină iarbă verde.

Sămănăturile în general au rămas îndărăt, iar primăverile încep a se ofili. Dacă nu vom căpăta ploii în timp apropiat întreagă recolta va fi compromisă.

În România. Sub titlul „Seceta” „Voința Națională” scrie în Nr. dela 1 Iunie a. c. următoarele:

Seceta, care ține aproape de la Iunie trecut, începe să-și arete efectele ei; cu toate ploile parțiale ce au căzut în unele puncte ale țerei, vânturile și vremea rece din urmă au anulat în parte foloasele la cari ne putem aștepta. Moldova, partea muntelui și o bună parte din Oltenia au fost mai fericite; județele însă de câmp, începând dela Brăila până la Teleorman, pare că vor da o recoltă în genere slabă și care în ori-ce cas începe să îngrijească.

Am fi mai avut negreșit trebuința de câți-va ani buni pentru a pute să vindecăm rănile adânci lăsate de 1899.

Statul, grație măsurilor de ordine luate pentru cheltuelile lui, este în stare să sufere cu mai multă înlesnire o reducere a încasărilor. Neavând trebuința de împrumuturi în afară, neavând nici o scadență, care să-i îngreuneze mersul, el are ați un buget întocmit pentru timpuri rele. Chiar dacă încasările prevăzute în acest buget nu ar pute fi împlinite, excedentul în curs este încă o rezervă, care va face să se treacă mai cu înlesnire greutățile.

Sunt însă măsuri de luat pentru masa cea mare, pentru cei cari fiind fără rezervă, sunt loviți mai rău la vreme rea. În primul rând sunt de luat măsuri pentru înlesnirea, unde lipsa se va simți, nutrețului pentru vite. Fără a repeta ceea-ce s'a făcut cu atâta ușurință în 1899, ministerul de domenii s'ar pute ocupa de măsurile ce sunt de luat. Și ați ca și atunci, sunt părți din țară, unde sunt produse disponibile; prin înlesnirea tranșacțiilor și a transporturilor, se va pute negreșit să se aline multe din suferințele, pe cari lipsa le va aduce.

Porumbul, până acum nu este compromis și ploile ce ar veni, ar pute să asigure pentru țărani principalul lor produs. Numai dacă seceta ar continua, ar fi măsuri de luat pentru asigurarea hranei sătenilor.

Pentru moment se pune chestiunea nutrețului vitelor, într'unele localități. Aci, ploaia chiar venind, nu poate decât pentru mai târziu să repare răul; este o perioadă însă în care trebuie înlesnire; adecă săteanul să găsească unde să cumpere fânul cu înlesnire până va veni pășunarea în miriști.

*

„Reuniunea regnicolară a stuparilor” în Budapesta — pentru a înlesni cultura albinelor, îndeosebi pentru a feri pe oamenii mai lipsiți de mijloace de ori-ce cheltueli nefolositoare când cu începerea stupăritului — a luat a mână fabricarea și vinderea de coșnițe bune și ieftine și a tuturor recușitelor necesare în cultura rațională a albinelor, ca s. e. unelte de oțel, mașini de extras mierea, prese pentru gătirea fagurilor artificiali, vase pentru miere, faguri artificiali, etc. Aceste obiecte se pot procura mai ieftin și mai bune decât ori unde dela numita reuniune (Budapesta, VII, str. Damjanich Nr. 34/b). Catalogul ilustrat al reuniunii se trimite la cerere ori cui gratuit. Reuniunea îngrijește gratuit și de vinderea mierii și a cerii, asigură prețul de vândare și îngrijește tot gratuit și de vasele necesare pentru transportul mierii. În anul trecut reuniunea a plătit membrilor săi pentru miere și ceară K 100,000.

*

Concurs pentru cultura pomilor. Pentru promovarea culturii pomilor pe calea școalelor de pomi comunale, institutul de credit fonciar ung. va distribui în an. crt. în mod excepțional 23 premii și anume:

1 premiu de K 600,

2 premii de câte K 400 și

20 premii de câte K 200 — acelor învățători cari manipulează școale de pomi și pot dovedi pe acest teren succes marcant.

La aceste premii poate concura ori care învățător din Ungaria, care manipulează o școală de pomi, cum și ori care grădinar comunal, care afară de manipularea școalei de pomi, propune în școală cultura pomilor și pe terenul nobilitării pomilor poate dovedi rezultate evidente.

Petițiunile au trebuit înaintate până la 1 Iunie a. c. pe calea inspectorilor reg.

Rugărilor vor fi provăzute cu timbru de 1 cor. Se va aclude o schiță a grădinei cultivate, împreună cu descrierea amănunțită a aceleia și cu un conspect a pădureților și altoilor ce se află în ea, după virstă, gen și specie. Cei-ce au mai fost premiați vor mai putea fi premiați și a doua-oară numai în cazul dacă vor putea dovedi un număr de altoi indoit mai mare decât la I premiare.

r.

SOCIETĂȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE.

„Furnica” cassă de economii societate pe acțiuni în Făgăraș. Este cunoscută cetitorilor nostri crisa prin care a avut să treacă institutul acesta pe la începutul anului curent, când o mare parte a deponenților, alarmați fără vre-un motiv deosebit ponderos și-au ridicat depozitele spre fructificare incredințate acestui institut. Între acești deponenți s'a aflat și Comitatul Făgăraș care a ridicat atunci dela „Furnica” toate depozitele spre fructificare în suma de preste K 250,000, care s'a plătit din partea numitului institut imediat la cerere, deși ridicarea ar fi fost legată de termen de anunț, fapt care la timpul său a contribuit foarte mult la calmarea spiritelor agitate. Dacă ridicarea acestei însemnate sume din partea comitatului a fost dictată de considerațiuni de precauțiune, ea totuși nu a fost deplin justificată față de un institut bine fondat cum a fost „Furnica”. Din motivul acesta în o ședință extraordinară a congregațiunii comitatense cei-ce au dispus ridicarea depozitelor din chestiune au și fost interpelați, dar fără ca atunci chestiunea să capete o soluțiune definitivă. Precum ni-se comunică acum din Făgăraș,

congregațiunea de primăvară a comitatului ținută Joi în 26 Mai a. c. ocupându-se din nou cu chestiunea depozitelor spre fructificare ridicate, a decis cu majoritatea absolută a voturilor ca toate capitalurile în sumă de K 254,000 ridicate în timpul crizei să se depună din nou la „Furnica“, dând astfel numitului institut o strălucită satisfacție pentru neîncrederea manifestată față de ea fără nici un motiv.

Sperăm că exemplul comitatului va fi urmat și de alți deponenți mari și mici cari toți se vor reintoarce la matca lor, începându-se pentru „Furnica“ sub noua conducere o nouă eră de prosperitate și dezvoltare.

Din registrul firmelor. „Victoria“ în Arad. Șters: Ioan I. Papp. — Inregistrat: George Popovici.

„Furnica“ în Făgăraș. Inregistrat: Alexandru Belle.

„Ciacovana“ în Ciacova cott. Timiș. Constituită la 4 Aprilie 1904. Capital social K 90,000 în 900 acții à K 100. Direcțiunea: George Breban, director executiv; Mica Diminescu, vice-director; Constantin Diminescu; Ioan Gruescu, Timoteiu Albu, Dimitrie Ilcan, Dr. Iuliu Coste și Petru Ionaș.

INDUSTRIE.

Albumurile „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului“. Cele mai frumoase cusături și țesături ce au fost expuse în expoziția aranjată în Octombrie 1902 în Sibiu, au servit Reuniunii rom. agricole de model pentru gătirea câtorva albumuri de țesături și cusături, cum și a unui album colorat în 600 exemplare. Conducerea acestei opere a luat-o asupra sa presidentul reuniunii, dl D. Comșa, care timp de doi ani a muncit cu mult devotament și cu multă pricepere pentru-ca opera să isbutească cât mai bine. În ședința ultimă a comitetului Reuniunii d-nul Comșa a prezentat precuvântarea menită a fi pusă în fruntea acestor albumuri. Precuvântarea este un operat mai mare, care tratează arta decorativă la noi, aruncă lumină asupra industriei noastre de casă în deosebi asupra perfecționării răsboiului de țesut, scoate la iveală procedura, ce s'a urmat la facererea albumurilor, modul cum ar fi să se colecteze pe viitor obiectele pentru continuarea albumurilor, și peste tot colectarea obiectelor pe seama muzeelor noastre, etc.

Opera va ajunge în scurt timp în mâna publicului și ea va face onoare nu numai dlui Comșa, care a stăruit și muncit așa de mult pentru isbutirea ei, ci și reuniunii agricole care este editorul ei, harnicilor țărance cari au făcut cusăturile și țesăturile din albumuri, cum și firmei Drottlef care a executat lucrările de fotolitografie.

ÎNVEȚĂMÎNT.

Curs pentru calificarea învățătorilor în agricultură la școala agricolă din Mediaș. Administrația Reuniunii economice săsesci ardelenice deschide la școala agricolă din Mediaș un curs pentru învățătorii populari ai bisericii evanghelice. Acest curs de calificare se va ține în două perioade, anume perioada I din 6—18 Iunie a. c. și a doua perioadă în Iunie 1905. În an. crt. se va trata cultura generală a plantelor, cultura generală a animalelor, pomăritul, stupăritul și gimnastica, iar în perioada a II din anul

viitor legumăritul, cultura specială a animalelor și a plantelor, vieritul și conducerea economiei. Se vor primi 30 de învățători. Participanții, cari în ocaziunea colloquiilor de încheiere vor dovedi un rezultat corespunzător, și cari au frecventat regulat prelegerile și demonstrațiunile practice vor primi dela administrația Reuniunii economice câte K 2— la și și ca premiu publicațiunea „Handbuch der Landwirthschaft von H. Zeeb und W. Martin“, la dincontra fie-care va avea să se îngrijească de cost și cuartir. Vor fi preferiți la primire învățătorii, cari au să propună în școalele de repetițiune.

Petițiunile sunt a se adresa până la 28 Mai Administrației economice săsesci.

Planul de învățământ pentru perioada din a. c. este următorul:

I. Cultura generală a plantelor: a) Pământul și speciile de pământ; b) Clima și influința ei asupra producțiunii; c) Modul de nutrire a plantelor; d) Gunoirea și lucrarea pământului; e) Sămăntul, îngrijirea și recoltarea plantelor de cultură. Propunător G. Brandsch (12 ore).

II. Cultura generală a animalelor: a) Constituția și viața corpului animal; b) Crescerea animalelor; scopul creșterii și metodele creșterii; alegerea și împărechierea animalelor de prăsilă; îngrijirea și nutirea vacilor însărcinate; fătutul și crescerea vițelilor; c) Nutrirea: materiile nutritive și influința lor fiziologică; diferitele soiuri de nutreământ și valoarea lor nutritivă; principiile nutririi raționale. Propunător A. Foramitti (12 ore).

III. Pomăritul: a) Pomii, condițiile lor de dezvoltare; b) Modul de sporire; c) Școala de sămănt și școala de pomi; d) Planuri pentru grădini de pomi; e) Îngrijirea și scutirea plantațiilor de pomi. Propunător P. Petri (12 ore).

IV. Stupăritul: a) Cei 3 indiviși din stup (regina, albinele lucrătoare și trântorii); b) Locuințele albinelor; c) Sporirea și nutrirea albinelor; d) Boalele și dușmanii albinelor; e) Iernarea albinelor; f) Stupăritul rațional. Propunător I. Connerth (6 ore).

V. Gimnastica. Propunător Th. Schneider (12 ore).

VI. Exerciții libere: (12 ore).

Am publicat în tot cuprinsul său această dispoziție folositoare, luată de Reuniunea agricolă săsească, pentru-ca să se vadă cum procedează alții pentru cultura învățătorului și pentru prevederea lui cu armele neapărat trebuincioase în lupta actuală, atât de anevoioasă.

Să sperăm că și la noi se vor găsi căi și mijloace pentru calificarea învățătorilor în direcție economică.

+

SUMAR.

Chestia pregătirii specialiștilor în toți ramii agriculturii. — Responsabilitatea comitetului de supraveghiere. — Despre termenele de plată. — *Jurisdicțiune.* — *Afaceri de asigurare:* Risicuri exchise dela asigurarea contra focului. — *Afaceri de dare:* Intabularea contribuțiilor și competențelor erariale până la suma de K 10—. — *Revista financiară:* Situațiunea. — *Agricultură:* Situațiunea agricolă. „Reuniunea regnicolară a stuparilor“ în Budapesta. Concurs pentru cultura pomilor. — *Societăți financiare și comerciale:* „Furnica“. — *Din registrul firmelor.* — *Industria:* Albumurile „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului“. — *Învățământ:* Curs pentru calificarea învățătorilor în agricultură la școala agricolă din Mediaș.

